

Seminář k Obecné sociologii 1: Jedinec a společnost

Katedra sociologie, FF UK

SEMESTR:	ZS 2023	VYUČJÍCÍ:	doc. Marek Skovajsa, Ph.D.
KÓD(Y):	ASG100106	EMAIL:	marek.skovajsa@ff.cuni.cz
TYP:	0/2, seminář	ČAS A MÍSTNOST VÝUKY:	viz SIS
KREDITY:	3	PREREKVIZITY:	-
FORMA ATESTACE:	Z (zápočet)		

Anotace:

Předmět slouží k prohloubení znalostí osvojovaných v rámci předmětu Obecná sociologie 1, a to formou aplikace probíraných perspektiv a témat na konkrétní sociologicky relevantní problematiku, společného rozboru zadané studijní literatury, kolektivní diskuse týmově zpracovaných výkladů a reflexí domácích příprav ke kurzu. Tematická struktura předmětu se kryje s tematickou strukturou předmětu Obecná sociologie 1.

K předmětu je zřízena stránka v aplikaci Moodle (<https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=6583>). Přihlašovací údaje (heslo) budou zaslány zaregistrovaným studentům na začátku výuky.

Povinná četba je dostupná v Moodle.

Anotace v anglickém jazyce: viz SIS.

Změny v realizaci předmětu v souvislosti s pandemií COVID nebo jinými nenadálými událostmi:

V případě zhoršení pandemické situace nebo jiných závažných událostí během semestru budou zapsaní studenti o přechodu na distanční výuku a dalších změnách včas informováni emailem.

Podmínky zakončení předmětu:

Atestace z předmětu (zápočet) je získána za povinnou účast ve výši alespoň 80 % výuky a za splnění následujícího minima dílčích povinností:

- příprava a přednesení jednoho referátu o zadané četbě (samostatně nebo ve dvojici), časový rozpis referátů bude vypracován a zveřejněn během prvních tří týdnů výuky;
- získání alespoň pěti bodů za včas odevzdané úkoly plněné mezi přednáškou a následným seminářem;
- účast na diskusi k odevzdaným projektům semestrálních prací a vypracování komentářů k některým projektům.

Úkoly jsou zejména takového druhu: aplikace vybrané teoretické perspektivy na konkrétní sociální situaci nebo problém, samostatné zpracování dané teoretické perspektivy, reflexe studijní literatury k danému tématu, komentovaná rešerše literatury k danému tématu, komentáře k návrhům témat a projektů jiných studentů a studentek. Různé podoby úkolů budou objasněny na úvodní hodině kurzu. Úkoly budou zadávány nejpozději po přednášce z Obecné sociologie 1 na seminář konající se další týden (viz níže „Organizace průběžných úkolů“).

Veškeré problémy s plněním atestace je třeba konzultovat s vyučujícím co nejdříve.

Organizace průběžných úkolů:

Je-li na určitý seminář zadaný specifický úkol (nebo příprava), účastníci předmětu jej odevzdávají vždy do 19:00 v pátek předcházející dni, kdy se seminář koná. Úkoly se odevzdávají pouze prostřednictvím moodlové stránky předmětu. Přesné zadání bude poskytnuto vždy po předcházející přednášce.

Struktura a časový plán předmětu, včetně četby:

Vysvětlivka k četbě:

přednáška: zde je uvedena četba k příslušné přednášce, která o týden předchází daný seminář. Uvedené datum je datum konání semináře (!).

seminář: četba určená pro práci v *Semináři k Obecné sociologii 1*. Tyto texty budou předmětem referátů a mohou se k nim také vztahovat některé úkoly.

1. Představení kurzu. Obsah a cíle obecné sociologie - 2. 10. 2023

Četba:

seminář: Bourdieu, Pierre. 2023. *Pascalovské meditace*. Praha: Karolinum, s. 215 – 217. = *analýza postavy kavárenského číšníka*

2. Co je to společnost? Úroveň analýzy a úroveň abstrakce - 9. 10.

Četba:

přednáška: Thompson, Kenneth. 2004. „Sociologie“, „Společnost“. In týž. *Klíčové citace v sociologii*. Brno: Barrister & Principal, s. 122 – 127, 128 – 129.

seminář: Petrusek, Miloslav. 2006. „cynická společnost“, „dětinská společnost“, „zdravá společnost“, „zrychlující se (akcelerující) společnost“. In týž. *Společnosti pozdní doby*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, s. 73 – 79, 455 – 459. *Každý si přečte aspoň dvě ze čtyř hesel.*

3. Jazyk a společnost - 16. 10.

Četba:

přednáška: de Saussure, Ferdinand. 2007. „Povaha jazykového znaku“, „Neproměnlivost a proměnlivost znaku.“ První část, první a druhá kapitola. In týž. *Kurz obecné lingvistiky*. Praha: Academia, s. 95 – 107 (minimum s. 95 – 99).

seminář: Mlynář, Jakub. 2016. „Stroje, texty, sítě a jiné obrazy: metaforický rozměr sociologie.“ *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica* 22 (2): 51 – 71.

4. Kultura jako sociologické téma - 23. 10.

Četba:

přednáška: Auer, Peter. 2014. „Kultura: Clifford Geertz.“ In týž. *Jazyková interakce*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 186 – 197.

seminář: Geertz, Clifford. 2000. „Náboženství jako kulturní systém.“ In týž. *Interpretace kultur*. Praha: SLON, s. 103 – 145 (minimum s. 103 – 111, pro referát s. 103 – 126).

5. Sociální struktury - 30. 10.

Četba:

přednáška: Merton, Robert K. 2007. „Sociální struktura a anomie.“ In týž. *Studie ze sociologické teorie*. 2. vyd. Praha: SLON, s. 132 – 177.

doplňující: Hawkes, Terence. 1999. „Úvod“. In týž. *Strukturalismus a sémiotika*. Brno: Host, s. 9 – 15.
seminář: Lévi-Strauss, Claude. 2006. „Pojem struktury v etnologii“. In týž. *Strukturální antropologie*. Praha: Argo, s. 239 – 274.
nebo Lévi-Strauss, Claude. 2006. „Struktura mýtů“. In týž. *Strukturální antropologie*. Praha: Argo, s. 182 – 204.

OS 1 přednáška ⇒ Odevzdat návrh tématu práce nejpozději 6. 11. 2023 v 23:59.

6. Sociální jednání a aktér - 6. 11.

Četba:

přednáška: Holmwood, John. 2006. „Talcott Parsons: funkcionalismus jako sjednocená obecná teorie“. Část kapitoly „Funkcionalismus a jeho kritici“ in Austin Harrington, ed. *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, s. 139 – 148.
seminář: Parsons, Talcott. 1971. „Pojem společnost: skladebné složky a jejich vzájemné vztahy“. In týž. *Společnost: vývojové a srovnávací hodnocení*. Praha: Svoboda, s. 24 – 57 (minimum s. 24 – 31 a tabulky s. 55 – 56, pro referát s. 24 – 37 a tabulky s. 55 – 56).

7. Symbolická interakce a sociální identita - 13. 11. + komentář k odevzdaným tématům prací

Četba:

přednáška: Outhwaite, William. 2006. Část kap. 5 „Interpretativismus a interakcionismus.“ In Austin Harrington, ed. *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, s. 161 – 173.
doplňující: Mead, George Herbert. 2017. „Hraní, hra a zobecněný druhý“. Kap. 20 in týž. *Mysl, já a společnost*. Praha: Portál, s. 83 – 93.
seminář: Goffman, Erving. 1999. „Úvod“ a část kap. 1 „Herecké výkony.“ In týž. *Všichni hrajeme divadlo*. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon, s. 10 – 52.
nebo Goffman, Erving. 2003. „Předmluva a část kap. 1. *Stigma*.“ Praha: SLON. 2003, str. 7 – 13 a 88 – 108.

8. Racionální modely sociálního jednání: rozumný jedinec a nerozumná společnost - 20. 11.

Četba:

přednáška: Lužný, Dušan. 2015. „Teorie racionální volby v současné sociologii náboženství.“ *Sociológia / Slovak Sociological Review* 47 (2): 151 – 170 (minimum 151 – 159).
seminář: Elster, Jon. 2013. „Úvod: Dva problémy společenského řádu.“ In týž. *Tmel společnosti: studie sociálního řádu*. Praha: Academia, s. 12 – 28.

! 27. 11. se výuka nekoná (volná hodina na studium a přípravu projektu semestrální práce).

OS 1 přednáška ⇒ Odevzdat projekt semestrální práce nejpozději 27. 11. 2023 v 23:59.

9. Diskuse nad projekty semestrálních prací - 4. 12.

10. Instituce a institucionalizace. Status a role - 11. 12.

Četba:

přednáška: Berger, Peter L. & Thomas Luckmann. 1999. části kapitoly „II. I. Institucionalizace.“ In *tíž. Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK, s. 56 – 65, 74 – 79.

seminář: Berger, Peter L. & Thomas Luckmann. 1999. „II. I. Institucionalizace.“ In *tíž. Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK, s. 51 – 93.

11. Jednotlivec jako výtvor a zároveň tvůrce sociálních struktur + Svoboda a autenticita jednání z pohledu sociologie - 18. 12.

Četba:

přednáška: King, Anthony. 2006. Část kap. 10 „Struktura a jednání“. In Austin Harrington, ed. *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, s. 291 – 306.

seminář: Bourdieu, Pierre. 1998. „Kapitál nového typu“. Kap. 2 in *tíž. Teorie jednání*. Praha: Karolinum, s. 27 – 40.

nebo Bourdieu, Pierre. 1998. „Je možný nezištný čin?“. Kap. 5 in *tíž. Teorie jednání*. Praha: Karolinum, s. 105 – 119.

Pouze rezerva:

přednáška: Latour, Bruno. 2016. „Proč kritice dochází dech? Od faktů k zájmům.“ In *tíž. Stopovat a skládat světy s Brunem Latourem*. Praha: tranzit.cz, s. 209 – 236.

doplňující/seminář: Fromm, Erich. 1993. části kapitol 4 a 5. *Strach ze svobody*. Praha: Naše vojsko, s. 75 – 80 a 100 – 110.

! 25. 12. 2023, 1. 1. 2024 se výuka nekoná (prázdniny),

! 8. 1. 2024 pouze konzultace k dodatečným úkolům.

OS 1 přednáška ⇒ Test (1. termín) 8. 1. 2024 (v čase výuky předmětu OS 1 přednáška)

Doporučená literatura (k hlubšímu studiu):

Auer, P. (2014). *Jazyková interakce*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Berger, P. L. (2003). *Pozvání do sociologie*. Brno: Barrister & Principal.

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1999). *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK.

Bourdieu, P. (1998). *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.

Bourdieu, P. (2012). *Sociologické hledání sebe sama*. Brno: Doplněk.

Dahrendorf, R. (1991). *Moderný sociální konflikt*. Bratislava: Archa.

Fromm, E. (2014). *Strach ze svobody*. Praha: Portál.

Giddens, A. (2014). *Sociologie*. Praha: Argo.

- Goffman, E. (1999). *Všichni hrajeme divadlo*. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon.
- Goffman, E. (2003). *Stigma*. Praha: SLON.
- Harrington, A. ed (2006). *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál.
- Hawkes, T. (1999). *Strukturalismus a sémiotika*. Brno: Host.
- Joas, H. a W. Knöbl (2020). *Sociální teorie: vybrané přednášky*. Praha: SLON.
- Kolektiv autorů (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.
- Keller, J. (2012): *Úvod do sociologie*. Praha: SLON.
- Latour, B. (2016). *Stopovat a skládat světy s Brunem Latourem*. Praha: tranzit.cz.
- Martucelli, D. (2007). *Sociologie modernity: Itinerář 20. století*. Brno: CDK.
- Merton, R. K. (2000). *Studie ze sociologické teorie*. Praha: SLON.
- Mills, Ch. W. (2002). *Sociologická imaginace*. Praha: SLON.
- Nohejl, M. (2001). *Lebenswelt a každodennost v sociologii Alfreda Schütze: pojednání o východiscích fenomenologické sociologie*. Praha: SLON.
- Petrusek, M. (2009). *Základy sociologie*. Praha: Akademie veřejné správy.
- Piaget, J. (1971). *Štrukturalismus*. Bratislava: Pravda.
- Riesman, D. (2007). *Osamělý dav*. Praha: Kalich. (nebo Praha: Mladá fronta 1968)

On-line Sociologická encyklopedie: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/>